

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EŞ SEÇİMİ KRİTERLERİNİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Reyhan KORUNUR¹, Nuray TAŞTAN²

Öz

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin eş seçimi kriterlerinin kişilik özellikleri ile ilişkisini araştırmak amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini, Munzur Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise 2019-2020 öğretim yılında Munzur Üniversitesi'nde öğrenimine devam eden ve rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen 229 kadın 152 erkek, toplam 381 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, Romantizm ve Eş Seçimi Kriterleri Ölçeği ve Kişilik Özellikleri Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde, SPSS 25.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı ve istatistiksel yöntemlerden korelasyon analizi (pearson korelasyon katsayısı) ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; dışadönüklük, duygusal dengelilik, deneyime açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık değişkenlerinin birlikte, katılımcıların eş seçimi düzeyi üzerinde düşük düzeyde ancak istatistiksel olarak anlamsız bir etkisi bulunmaktadır, $R^2=0.106$, $p<.01$. Dışadönüklük, duygusal dengelilik, deneyime açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık kişilik özellikleri birlikte, eş seçimi düzeyindeki toplam varyansın yaklaşık %01'ini açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eş Seçimi, Kişilik Özellikleri, Üniversite Öğrencileri

Examining of Relationship of the University Students' Spouse Selection Criteria with Personality Traits

313

Abstract

In this study, it was aimed to investigate the relation between university students's spouse Selection criteria and personality traits. The scope of the research consists of students who continue their education at Munzur University. The sample of the study consists of 229 women and 152 men, a total of 381 university students, who continue their education at Munzur University in the 2019-2020 academic year, are selected by random sampling method. In this study were used as data collection tools Romance and Spouse Selection Criteria and Personality Traits Scale. In the analysis of the data were used SPSS 25.0 (Statistical Package for Social Sciences) package program and statistical method scor relation analysis (pearson correlation coefficient) and multiple regression analysis. According to the findings of research; extraversion, emotional balance, openness to experience, responsibility and mildnes shave a low but statistically insignificant effect on participants' spouse selection level $R^2=0.106$, $p<.01$. Extroversion, emotional balance, openness to experience, responsibility and mildnes together with personality traits explain approximately 01% of the total variance at the level of spouse selection.

Keywords: Spouse Selection, Personality Traits, University Students

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, E-posta: reyhankorunur@hotmail.com

² Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, E-posta: nuraytastan@gmail.com

Giriş

Eş seçimi ve evlilik bireyin belli bir olgunluğa ulaşması sonucu oluşan ve bireyin yaşamında önemli ölçüde yer tutan bir durumdur (Kasapkara ve Kasapkara, 2014). Eş seçiminin doğru yapılması, evlilik ilişkisinin uyumlu olmasını büyük oranda etkiler. Evlilikte mutluluk için doğru eş seçimi önemlidir (Bilen, 2004). Bireyler bundan sonra kiminle yaşayacağına, kimden çocuk sahibi olacağına bu süreçte karar verir. Ayrıca eş seçimi, bireylerin geleceğini ve toplumdaki yaşantısını da büyük oranda etkileyen bir durumdur (Yıldırım, 2007).

Yaşamının daha anlamlı olması için insanların diğer insanlarla kuracağı ilişkiler önemli bir yer tutmaktadır. Evlilik farklı sorumluluk ve beklentiler içermesi nedeni ile diğer ilişkilerden ayrı bir durumdadır. Bireyleri evliliğe yönlendiren; cinselliği toplum tarafından onaylatma, soylarının devamını sağlama, çocuk sahibi olma, kendini güvende hissedip, ait olma, sevme, sevilme ihtiyacını karşılama gereksinimidir (Efe, 2013). Bireylerin yaşam biçimleri, eğitim düzeyleri, sosyal sınıfları, inançları, statüleri ve aile kökenleri geleceğe yönelik önemli bir karar olan eş seçimini yönlendirmektedir (Özgüven, 2001).

Gelişen teknoloji ile başlayan çağdaşlaşma süreci gençlerin eş seçme eğilimlerinde geçmişe göre farklılaşmalar olmasına neden olmuş, geleneksel geniş aile kavramı yerine anne-baba ve çocuktan oluşan çekirdek aileler oluşmaya başlamıştır. Bu durum ise uyum sorunları ve çatışmalar yaşanmasına neden olmuştur. Aileler tarafından daha çok geleneksel aile yapısını öne çıkaran evlilikler yapılması beklenirken, gençler özellikle de kızlar, çağdaş ölçülere uygun evlilikler yapmak istemekte ve eş seçiminde seçici davranmaktadır (Bacanlı, 2001; Yıldırım, 2007; Keklik, 2011).

İnsanlar evlenerek; psikolojik, sosyal ve ekonomik yönden daha sağlıklı aynı zamanda kaliteli bir yaşama sahip olabilirler. Bireylerin daha mutlu ve doyumlu bir yaşama sahip olması, yaşam kalitelerinin artması evlilik ile sağlanabilmektedir. Sosyal, psikolojik ve ekonomik anlamda daha kaliteli bir hayat yaşamak, mutluluğa ve doyuma ulaşmak sağlıklı yürütülen bir evlilik ile gerçekleştirilebilir (Çağ ve Yıldırım, 2013).

Birçok araştırmacı, gençlerin eş seçimi tercihlerini doğru yapabilmeleri ve evlilik yaşantılarının kalitesini arttırabilmeleri amacıyla eş seçimi ile ilgili araştırmalarda bulunmuştur (Pines, 2001; Schmitt, 2003; Priest, 2009; Kaya, 2002; Pınar, 2008; Keklik, 2011; Öztekin, 2015). Bu araştırmalar sonucunda eş seçimini etkileyen birçok unsur ortaya çıkmıştır. Bu unsurlar, eş seçimini kolaylaştırması ya da zorlaştırması açısından önemlidir. Yaş, etnik köken, yerleşim yeri, fiziksel özellikler, tutum ve düşünce benzerliği, mal varlığı, dini inanç, sosyal statü ve eğitim düzeyi bunlardan bazılarıdır (Çalışkan, Taşhan, Orhan ve Nacar, 2015).

Eş seçimi ile ilgili değişkenlerden bir diğeri de kişilik özellikleridir (Çalışkan, Taşhan, Orhan ve Nacar, 2015). Kişilik kavramı geçmişten bu yana üzerinde birçok araştırma yapılan bir konudur. Kişilik ile ilgili birçok kuramcı tarafından farklı yaklaşımlar geliştirilmiş ve farklı sonuçlar ortaya konulmuştur.

Kişilik kavramının birçok tanımı yapılabilir. Bireyi diğerlerinden ayırt eden özellikler kişilik olarak tanımlanabilir (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2016). Kişilik, aynı zamanda bireyden kaynaklanan tutarlı davranışlardır. Bireyin her durumda sergilediği davranışlar, tutarlı davranışları ifade etmektedir (Burger, 2006).

Karney ve Bradbury (1995), sağlıklı ilişki için kişiliği önemli bir dinamik olarak görmüştür ve kişilik özelliklerinin ikili ilişkilere yansıtıldığını ifade etmiştir. Kişilerin kimine, hangi koşullar altında ve nasıl iletişim kurdukları bireyden bireye değişebilen etkileşim şekillerini oluşturmaktadır (Buss ve Craik, 1983). Bireylerin kişilik tarzları, kişilerarası ilişkilerindeki uyumlarını etkilemesi beklenen bir durumdur (Kiesler, 1983). Aynı zamanda kişilerarası ilişki tarzları, beklenen davranış nedenlerini anlamamıza yardımcı olur.

Kişiliği oluşturan ortak özellikler olduğu gibi eşsiz ve tek olan özelliklerde bulunmaktadır. Kişiliği oluşturan özelliklerin, beş temel kişilik boyutu üzerinde toplanabileceği belirtilmiştir ve buna "Beş Faktör Kişilik Modeli" adı verilmiştir (Burger, 2006). Bu boyutlar; "Dışadönüklük", "Gelişime Açıklık", "Duygusal Denge/Nevrotiklik", "Uyumluluk" ve "Sorumluluk" tur (Bacanlı, İlhan ve Arslan, 2007).

Dışadönüklük, başkalarıyla ilişkilerinde etkileyici, mizah kullanımı konusunda becerikli ve alışkanlıklara bağlı olan bireyleri ifade eder (McCrae ve Costa 2003; Burger, 2006). Sosyal, konuşkan, aktif, iddialı, neşeli, ilgili, eğlenceyi seven, sevecen, şefkatli, sıcakkanlı olan bireyler dışadönüklük özelliği belirgin olan bireylerdir.

Gelişime açıklık, açık fikirli, duyarlı, geniş bir hayal gücüne sahip, maceracı, analitik düşünen yaratıcı bireyleri ifade eder. Zihinsel merak kapasitesine sahiptirler. Gelişime açıklık yönü düşük olan bireyler; geleneksel değerleri koruma, belirli bir yaşam biçimini sürdürme ve alışkanlıklara bağlı olma özellikleri gösterirler (McCrae ve Costa 2003; Burger, 2006).

Duygusal dengelilik, nevrotiklik olarak da ifade edilen bu boyut bireylerin duygusal kararlılığı ile ilgilidir. Duygusal denge özelliği yüksek olan bireyler; çekingen, saldırgan, kaygılı, özgüveni düşük, kendiyile barışık olmama gibi özellikleri gösterirler. Daha çok kaygılı, savunmacı, güvensiz ve duygusal eğilimi fazla olanları tanımlar, bu özelliği yüksek olanlar çoğunlukla negatif duruma odaklanmayı tercih ederler (McCrae ve Costa 2003; Burger, 2006).

Uyumluluk (Yumuşak Başlılık), yardımsever, uysal, cömert, şefkatli, saygılı, güvenilir, kabul edici, cana yakın, esnek, kibar, yumuşak başlı, alçak gönüllü bireyleri temsil eder. Uyumluluk boyutu düşük olan bireyler ise; hırçınlık, bencillik ve çabuk sinirlenme özellikleri gösterirler (McCrae ve Costa 2003; Burger, 2006).

Sorumluluk özelliği gösteren bireyler ise düzenli, dikkatli, azimli, kontrollü, hırslı, göreve bağlı, çalışkan, başarı odaklı, kendini disipline edebilen, plan doğrultusunda davranma, sorumlu ve uyumlu olma gibi özelliği yüksek olan bireylerdir. Bu bireyler için önemli olan; güvenilirlik, sorumluluk, müzakere, başarı yönelimidir (McCrae ve Costa 2003; Burger, 2006).

Çiftler arasındaki çatışmaların, kişilik özellikleri ile ilişkisi önemli bir konudur. Alanyazın incelendiğinde, bazı çalışmalar evliliğin niteliği ile kişilik özellikleri arasında negatif yönde ilişkiler olduğunu belirtmektedir (Karney ve Bradbury, 1997; Watson, Hubbard ve Wiese, 2000). Bunun yanı sıra, kişilik özellikleri ile evliliğin sağlıklı bir şekilde yürütülememesi arasında pozitif ilişki olduğunu ortaya koyan araştırmalar da bulunmaktadır (Botwin, Buss ve Shackelford, 1997).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

İnsan hayatında çok önemli bir yerde bulunan eş seçimi, bireylerin yaşantısını olumlu ve olumsuz yönlerde etkileyebilmektedir. Doğru eş seçimi mutlu, huzurlu evlilikler oluşturur ve sağlıklı bireyler yetişmesine de katkı sağlar. Gelişen teknoloji ile birlikte eğitim seviyesinin yükselmesi ve insanların çalışma hayatına girmesi toplum yapısının değişmesine neden olmuştur. Değişen toplum yapısı ile birlikte insanlar bireyselleşmiş, evlilikten ve eşlerden beklentiler de farklılık göstermeye başlamıştır. Eşlerin birbirlerinin beklentilerini karşılayabilmeleri ise daha mutlu ve sağlıklı bir evlilik sürdürebilmeleri açısından önemli bir kriter haline gelmiştir. Bu kriterleri ortaya çıkaran nedenleri anlayabilmek için toplumun eğitilmiş tabakasını oluşturan üniversite öğrencilerinin evlilik ile ilgili görüş ve beklentilerinin alınması gerekli görülmüştür. Değişen hayat şartları bireylerin eş seçimi ile ilgili kriterlerinin farklılık göstermesine neden olmuş ve bu durum da güncel çalışmaların yapılması gereğini ortaya çıkarmıştır. Bu doğrultuda konunun farklı kültür ve toplumlarda çalışılmasının; üniversite çağındaki gençlere, aile ve evlilik konularında rehberlik hizmetlerini yürüten danışmanlara ve konuyla ilgili diğer araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu alanda yapılan araştırmalar, aile ve sosyal politikaların sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için de önemli bir yere sahiptir. Bu araştırmaların sonucunda elde edilen veriler evlilik öncesi verilen eğitimlerin içeriğinin oluşturulmasında yardımcı olacaktır. Bu konuda yapılacak olan eğitimlerin bireylerin farkındalığını arttıracakları düşünülmektedir. Üniversite öğrencilerinin yakın zamanda evlilik yapabilme ihtimalinin bulunması, ayrıca gelecek çalışmalara rehberlik edecek olması nedeniyle bu çalışmanın önem arz edeceği düşünülmektedir. Araştırmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin eş seçme kriterlerinin kişilik özellikleri ile ilişkisinin incelenmesidir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın yürütülmesinde ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinde bireylerin mevcut durumları bir etkiye maruz bırakılmadan var olduğu şekliyle betimlenmektedir ve bu model, iki ya da daha fazla sayıda var olan değişkenler arasında, değişimin varlığını belirlemek isteyen araştırma modelidir (Karasar, 2013). Bu nedenle bu araştırmada üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin, eş seçimi kriterleri üzerindeki yordayıcı rolünü incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, Munzur Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmakta, çalışmanın örneklemini ise Munzur Üniversitesi'nde öğretimine devam eden 229 kız, 152 erkek, toplam 381 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini pratik olması nedeniyle Tunceli ilinden seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada biri eş seçimi tercihlerini diğeri kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş iki ayrı ölçme aracı kullanılmıştır.

Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeği (REST), Cobb, Larson ve Watson (2003) tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlanması, geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılması amacıyla ölçek 2007-2008 öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi (n=193) ve Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesinde (n=281) öğrenim gören 474 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçek 32 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin toplamından alınabilecek en düşük puan 28, en yüksek puan ise 140'dır. Ölçekten düşük puan alınması eş seçimindeki sınırlandırıcı inanç düzeyinin düşüklüğüne, yüksek puan ise yüksekliğini ifade etmektedir. Ölçek hem bireysel hem de grup olarak uygulanabilmekte olup cevaplama süresi yaklaşık 15 dakikadır. REST Ölçeği'nin alt ölçeklerinin içtutarlık katsayıları, .33 ile .98 aralığında değişmektedir. İkinci olarak iki hafta ara ile yapılan test-tekrar test yöntemi sonucu Pearson korelasyon katsayısı .61 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara dayalı olarak ölçeğin yedi alt boyuttan oluştuğu, 28 madde ve dört çeldirici maddeyi içeren 32 maddelik bir ölçek olduğu görülmüştür. REST Ölçeği'nin bekâr üniversite öğrencileri için geçerli ve güvenilir sonuçlar verdiği bulunmuştur. Ölçeğin güvenirliği iki yöntemle saptanmıştır. İlk olarak Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmış ve $\alpha=.65$ olarak bulunmuştur. REST Ölçeği'nin yapı geçerliğini belirlemek için temel bileşenler analizi kullanılarak faktör analizi yapılmış ve varimaks eksen döndürme tekniği uygulanmıştır. Yirmisekiz maddelik ölçeğin, 'Yalnız ve Tek Doğru', 'Aşk Yeterli', 'Beraber Yaşama', 'Tam Güven', 'İdealleştirme', 'Çaba Göstermeme', 'Zıt Kutuplar' olmak üzere yedi alt faktörde toplandığı ve toplam varyansın %49.84'ünü açıkladığı görülmüştür.

On-Maddeli Kişilik Ölçeği (The Ten-Item Personality Inventory) on maddeden oluşan, Gosling, Rentfrow ve Swann (2003) tarafından geliştirilen kişilik özelliklerini ölçen bir ölçektir. Deneyime açıklık, sorumluluk, dışadönüklük, yumuşak başlılık ve duygusal dengelilik olmak üzere beş önemli kişilik özelliğini ölçmektedir. Yedi derecelimli Likert tipi olan bu ölçekte, her alt boyutta iki madde yer almaktadır. Ölçeğin Türkçeye çevrilmesi ve uyarlanması Atak (2013) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yapı geçerliğini belirlemek için yapılan faktör analizi sonuçlarında, on madde ve beş alt ölçekten oluşan OMKÖ'nün kişiliği ölçmek için geçerli bir ölçme aracı olduğu görülmüştür. Yapılan doğrulayıcı ve açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin beş faktörlü olduğu belirlenmiştir. Atak'ın (2013) çalışmasında OMKÖ'nün test tekrar

test güvenilirlik katsayısı Deneyime Açıklık alt ölçeği için 0.89, Yumuşak başlılık alt ölçeği için 0.87, Duygusal Dengelilik alt ölçeği için 0.89, Sorumluluk alt ölçeği için 0.87 ve son olarak Dışa Dönüklük alt ölçeği için 0.88 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda ölçeğin iç tutarlılığa sahip ve kararlı ölçüm yapan bir araç olduğu görülmüştür. OMKÖ'nün orijinal formunda test-tekrar test güvenilirlik değerleri 0.72 ile 0.80 arasında değişmektedir. Ölçeğin orijinal formunda ve Türkçe formunda toplam on madde vardır. Ölçek puanlanırken toplam puan alınmamakta, her bir alt ölçek için toplam puan alınmaktadır. Bireylerin her alt ölçekten aldıkları puanlar dikkate alınır. Böylece bireylerde baskın olan kişilik özelliği belirlenmeye çalışılır. Bireyleri kişilik özelliklerinden birine atamaya dönük olan bu ölçek puanlanırken, bir bireyin en yüksek puan aldığı alt ölçeğe ait kişilik özelliğinin o kişinin temel kişilik özelliği olduğu kabul edilmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması da bu kurallar geçerli olacak şekilde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler uygun istatistiksel analiz teknikleri kullanılarak bilgisayar ortamında SPSS 25.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırma kapsamındaki katılımcıların kişilik özelliklerinin eş seçme kriterleri üzerindeki etkisine bakılmakta, araştırmanın bağımsız değişkenini kişilik özellikleri oluştururken; bağımlı değişkenini eş seçme kriterleri oluşturmaktadır. Bireylerin eş seçme kriterleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmek istenmiş ve bu nedenle çoklu doğrusal regresyon analizi yapılarak incelenmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın amacı doğrultusunda üniversite öğrencilerinin eş seçimi kriterleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki ile bireylerin eş seçme kriterlerinin kişilik özellikleri üzerindeki etkisine yönelik elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri ile Eş Seçimi Kriterleri Arasındaki Regresyon Analizi Bulguları

Dışadönüklük, duygusal dengelilik, deneyime açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık kişilik özellikleri ile eş seçimi kriterleri arasındaki korelasyon bulguları ve kişilik özelliklerine göre eş seçimi kriterlerinin yordanmasına ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 1: Kişilik özellikleri ve eş seçimi arasındaki korelasyon

	Eş Seçim	Dışadönük	D. Denge	D. Açıklık	Sorumlu	Y. Başlılık	
Pearson Korelasyonu	Eş Seçimi	1	-.062	.049	.054	-.008	-.040
	Dışadönük		1	.050	.067	-.055	-.042
	D. Denge			1	.066	-.064	.058
	D. Açıklık				1	.128	.032
	Sorumlu					1	-.003
	Y. Başlılık						1

Tablo 2: Beş kişilik özelliğinin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları

Değişken	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Edilmiş Katsayılar	t	p	İkili R	Kısmi R
	B	Std Hata	β			
Sabit	3.087	.263		11.715	.000	
Dışadönüklük	-.024	.018	-.071	-1.361	.174	-.071
Duygusal D.	.022	.020	.059	1.120	.263	.059
Deneyimlere A.	.022	.021	.056	1.058	.291	.055
Sorumluluk	-.006	-.025	-.014	-.256	.798	-.013
Yumuşak başlılık	-.018	.020	-.047	-.899	.369	-.047

$R^2=0.012$, $F(0.914)=0.472$, $p>.01$.

Tablo 1 ve Tablo 2’de yer verilen yordayıcı değişkenlerle bağımlı (yordanan, ölçüt) değişken arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, eş seçimi ile dışadönüklük arasında olumsuz ve düşük düzeyde bir ilişkinin ($r=-0.62$) olduğu gözlenmiştir. Duygusal dengelilik ve eş seçimi düzeyi arasında olumlu ve düşük düzeyde bir ilişki vardır, diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyon $r=0.049$ olarak belirlenmiştir.

Eş seçimi düzeyi ile deneyime açıklık arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin ($r=0.054$) olduğu gözlenmiştir. Sorumluluk ve eş seçimi düzeyi arasında olumsuz yönde düşük bir ilişkinin ($r=-0.08$) olduğu gözlenmiştir. Yumuşak başlılık ve eş seçimi düzeyi arasında olumsuz yönde düşük bir ilişki ($r=-0.040$) vardır.

Dışadönüklük, duygusal dengelilik, deneyime açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık değişkenlerinin birlikte, katılımcıların eş seçimi düzeyi üzerinde düşük düzeyde ancak istatistiksel olarak anlamsız bir etkisi bulunmaktadır, $R^2=0.106$, $p<.01$. Dışadönüklük, duygusal dengelilik, deneyime açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık kişilik özellikleri birlikte, eş seçiminin düzeyindeki toplam varyansın yaklaşık %01’ini açıklamaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin eş seçimi kriterleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Üniversite öğrencilerinin eş seçimi kriterlerinin kişilik özellikleri açısından farklılık gösterip göstermediğini araştırmak için uygulanan anketlerin sonuçlarına göre; yordayıcı değişkenlerle bağımlı (yordanan, ölçüt) değişken arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, eş seçimi ile dışadönüklük arasında olumsuz ve düşük düzeyde bir ilişkinin ($r=-0.62$) olduğu gözlenmiştir. Duygusal dengelilik ve eş seçimi düzeyi arasında olumlu ve düşük düzeyde bir ilişki vardır, diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyon $r=0.049$ olarak belirlenmiştir. Eş seçimi düzeyi ile deneyime açıklık arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin ($r=0.054$) olduğu gözlenmiştir. Sorumluluk ve eş seçimi düzeyi arasında olumsuz yönde düşük bir ilişkinin ($r=-0.08$) olduğu gözlenmiştir. Yumuşak başlılık ve eş seçimi düzeyi arasında olumsuz yönde düşük bir ilişki ($r=-0.040$) vardır. Dışadönüklük, duygusal dengelilik,

deneyime açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık değişkenlerinin birlikte, katılımcıların eş seçimi düzeyi üzerinde düşük düzeyde ancak istatistiksel olarak anlamsız bir etkisi bulunmaktadır, $R^2=0.106$, $p<.01$. Dışadönüklük, duygusal dengelilik, deneyime açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık kişilik özellikleri birlikte, eş seçiminin düzeyindeki toplam varyansın yaklaşık %01'ini açıklamaktadır.

Bulgular, üniversite öğrencilerinin eş seçimi kriterleri ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermiştir. Bunun yanında kişilik özellikleri ile eş seçimi kriterleri arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılan birçok araştırma da bulunmaktadır (Winch, 1958; Onbaş, 2007; Özdoğan, 2009; Çalışkan, 2015).

Kişilik özelliklerinin gelişiminde ailenin, sosyal çevrenin önemi bilinmektedir. Bu çalışmada da görülen eş seçimi kriterleri ve kişilik özellikleri ilişkisi, bireyin kendini, duygularını tanımada, duygusal gelişiminde, kişilik özelliklerinin gelişiminde çevrenin etkisinin ne derece önemli olduğunu hatırlatmaktadır.

Bu araştırmanın sonuçları Munzur Üniversitesi öğrencileri ve onlara uygulanan Romantizm ve Eş Seçimi Kriterleri ölçeği ve On Maddelik Kişilik ölçeği ile sınırlıdır. Ölçekler üniversite öğrencilerine uygulanmıştır. Bu çalışmaların gelişim özelliklerinin farklı döneminde olan bireyler ile gerçekleştirilerek, yaşamın farklı dönemlerinde eş seçimi kriterlerinin farklı kavramlar ile ilişkisinin ve yapılabileceklerin araştırılması faydalı olabilir. Yapılan çalışmada katılımcıların çoğunluğunun kadın (%60.1'i kadın, %39.9'u erkek) olmasının araştırmanın bulgularını etkilemiş olabileceği düşünülmektedir. Bu çalışma ilişkisel tarama modelindedir, bu konuda deneysel çalışma gerçekleştirilerek farklı kişilik özelliklerine sahip bireylerin eş seçimi kriterleri düzeyleri ile ilişkisi incelenebilir.

Kaynakça

- Bacanlı, H. (2001). Eş seçimi tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2 (15), 7-16.
- Bacanlı, H., İlhan, T. ve Arslan, S. (2007). *Beş Faktör Kuramına Dayalı Bir Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi*. IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 17-19 Ekim, İzmir.
- Bilen M. (2004). *Sağlıklı İnsan İlişkileri*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Burger, J.M. (2006). *Kişilik*. (Çev. Sarioğlu, İ.D. E.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Çağ, İ. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 13-23.
- Çalışkan, Z., Taşhan, T.S., Orhan, İ., ve Nacar, G., 2015. "Partneri Olan ve Olmayan Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tercihlerinin Karşılaştırılması", İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 4 (1), ss. 6-10.
- Efe E. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Eğilimleri, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Karney, B. & Brandbury, T. (1997) Neucism, manital interaction, and the trajectory of marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(5), 1075-1092. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.72.5.1075>.
- Kasapkara, A. ve Kasapkara, B. (2014). 20-30 yaş bekar erkeklerin eş seçimine yönelik tutumları ve eşten beklentilerin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(34).
- Kaya, M. (2002). *Cinsiyetleri farklı üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihlerine göre denetim odakları*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Keklik, İ. (2011). Mate selection preferences of tukish university students. *Eğitim Arştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 44, 129-148.
- Kiesler, D. J. (1983). The 1982 interpersonal circle: A taxonomy for complementarity in human transactions. *Psychological review*, 90(3), 185.
- McCrea, R. R. ve Costa, P. T. (2003). *Personality in Adulthood*. New York: Guilford Press.
- Ondaş, B. (2007). *Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimiyle ilgili görüşlerinin incelenmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara
- Özdoğan, F. (2009, Mart). *Evlilikte eş seçiminin önemi ve medya*, Diyanet Aylık Dergi, <http://www.diyanet.gov.tr/tr/icerik/evlilikte-es-seciminin-onemi-ve-medya/6088>.
- Özgüven, İ. E., 2001. Ailede İletişim ve yaşam, PDREM Yayınları, Ankara, 358s.
- Parsons, T. T. (1997). *Sources and Stages of Mate Selection, Relationsihp Development and Marriage*. ProQuest Dissertations and Theses.
- Pınar, G. (2008). Üniversite son sınıf öğrencilerinin evliliğe bakış açıları. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Aile ve Toplum: *Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*. 4 (14), 49-60.
- Pines, A. M. (2001). The role of gender and culture in romantic attraction. Hogrefe and Huber Publishers. *European Psychologist*, 6 (2), 96-102.
- Priest,J., 2009. " Relationship dissolutionand romance and mate selection myths". *Family Science Review*, 14, ss.48-57.

- Schmitt DP. (2003). *Universal sex differences in the desire for sexual variety: tests from 52 nations, 6 continents, and 13 islands*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85 (1), 85–104.
- Watson D., Hubbard, B., & Wiese, D. (2000). General traits of Personality and affectivity as predictors of satisfaction in intimate relationships: Evidence from self and partner ratings. *Journal of Personality*, 68(3), 414-449, <http://dx.doi.org/10.1111/1467-6494.00102>.
- Yazgan İnanç, B., & Yerlikaya, E. (2012). *Kişilik kuramları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, İ. (2007). Üniversite öğrencilerinin eş seçme kriterleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 3 (27), 15-30.